

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

« ارزیابی فرآیند آموزش مداوم پرسنل آزمایشگاهی شاغل
در مراکز درمانی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر »

مجری طرح :
نرگس عبیدی

سال ۱۳۸۸

مقدمه:

آموزش مداوم مجموعه ای از فعالیت ها، وسایل، روش ها و یا برنامه هایی است که شاغلین به کمک آنها در بهبود سطح آگاهی، رفتارها، گرایش ها و استعدادهای ذهنی خویش گام برمی دارند تا بتوانند مهارت و شایستگی کامل خود را در انجام وظایف مربوط به شغل شان نشان دهند^(۱). بنابراین آموزش مداوم از روش های بهسازی نیروی انسانی و مهم ترین نوع آموزش تجربی است چرا که کارکنان، در حین انجام کار، تجربیات و دانش کافی را کسب نموده و به تدریج افرادی خود ساخته بار می آیند. به علاوه کارآیی شغلی کارکنان بالاتر رفته و موفقیت اجرای برنامه های تضمین کیفیت فراهم می شود^(۲). تحقیقات متعدد انجام شده در مورد تاثیر آموزش های مداوم بر کارآیی، اعتماد به نفس، آگاهی و مهارت پرستاران نیز همگی نتایج مثبتی را نشان می دهد، به طوری که پژوهش های متعدد در سراسر دنیا که تاثیر آموزش های مداوم را بر واحدهای آموزشی و خدماتی مورد بررسی قرار داده اند، نشان می دهد که آموزش مداوم در بهبود کیفیت مراقبت ها مؤثر است^(۳). البته آموزش هایی می توانند موجب افزایش کارآیی شوند که هدفدار باشند، بنابراین لازم است در مورد وضعیت زمانی و مکانی تشکیل کنفرانس ها نیز سازمان دهی لازم انجام شود^(۱).

برگزاری کارگاه یک روش آموزشی مؤثر برای یادگیری در کوتاه مدت و مناسب برای آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم است. در کارگاه باید با فراهم آوردن انواع فعالیت های یادگیری امکان آشنایی افراد با روشهای مختلف یادگیری را فراهم نمود^(۴).

آموزش مداوم به عنوان یک اصل کلی و ضرورت در جهان مطرح بوده و یافتن موثرترین روشهای آموزش مداوم که بتواند مهارت بالینی پزشکان را افزایش داده و باعث بهبود شرایط خدمات رسانی به بیماران گردد، در جریان است^(۵). در این جهت آموزش مداوم جامعه پزشکی از سال ۱۹۷۴ در جهان به رسمیت شناخته شد و در جهت ارتقای مهارت های پزشکان شامل مهارت های طبی، مدیریتی، اجتماعی و اخلاقی تلاش می کند^(۵).

مهمترین معیاری که از طرف مراکز تخصصی پزشکی برای تایید مجدد مدارک پزشکی دانش آموختگان مورد استفاده قرار می گیرد، شرکت در برنامه های مختلف آموزش مداوم و کسب امتیاز سالانه می باشد^(۶).

در سال ۱۳۶۹ قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی با هدف ارتقای دانش و مهارت های شغلی و بهبود ارائه خدمات بهداشتی-درمانی در کشور مورد تصویب مجلس شورای اسلامی قرار گرفت و در حال حاضر دانش آموختگان رشته های مختلف جامعه پزشکی در کشورمان ملزم به رعایت آموزش مداوم می باشند^(۷). در کشور ایران انجمن ها، نهادهای علمی و بخش دولتی که همان دانشگاه های علوم پزشکی می باشند به امر آموزش مداوم اقدام می نمایند^(۸). به دنبال تصویب قانون بازآموزی مداوم جامعه پزشکی کشور، ارتقاء و ارزشیابی پرستاران منوط به ارائه گواهی شرکت در دوره های بازآموزی و آموزش مداوم شد^(۹). لذا با توجه به اهمیت موضوع، پیشینه تحقیقات انجام شده و نتایج بدست آمده، در این مطالعه، نظرات پرسنل آزمایشگاهی شاغل در مراکز درمانی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر از برنامه های آموزش مداوم در سال ۱۳۸۷، مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند.

مروری بر مطالعات قبلی:

در مطالعه ای که توسط خانم گرانمایه و همکارانش در سال ۱۳۸۵ بر روی تاثیر آموزش بر میزان بکارگیری روش های غیر دارویی کاهش درد زایمان انجام دادند به این نتیجه رسیدند که آموزش به شیوه برگزاری کارگاه در ارتقاء میزان بکارگیری روش های کاهش درد توسط ماماهاى شاغل در بخش های زایمان موثر است. بویژه آن دسته از روش هایی که دارای عوارض کمتر، اثربخشی بیشتر و کاربرد ساده تری هستند.

در مطالعه ای که آقای محمدی و همکارانش در سال ۱۳۸۴ در مورد ارزیابی فرآیند آموزش مداوم از نظر پرسنل پرستاری شاغل در بیمارستان های اردبیل انجام دادند، بر روی ۳۸۶ پرسنل پرستاری کار کردند و به این نتیجه رسیدند که ۵۰/۸٪ پرستاران نحوه برگزاری برنامه های آموزش ضمن خدمت رادر حد متوسط ارزیابی نمودند. پس پیشنهاد کردند موضوع و شیوه اجرایی آموزش مداوم باید بازنگری شود و قبل از بازآموزی، نیازسنجی های مستمر انجام گیرد.

در مطالعه ای که توسط دکتر اباضت برجی و همکارانش در سال ۱۳۷۹ در مورد نظرات پزشکان عمومی درباره محتوای برنامه های آموزش مداوم پزشکی انجام دادند. بر روی ۱۵۶ پزشک عمومی شهر زاهدان کار کردند و به این نتیجه رسیدند که ۸۷/۸٪ از شرکت کنندگان خواستار ارائه مطالب کاربردی و ۷۸/۲٪ علاقمند به اطلاع قبلی از مباحث و منابع مورد استفاده شدند. یافته ها بیانگر این مطلب بود که تا رسیدن به اهداف مورد نظر این برنامه ها، فاصله زیادی است. پیشنهاد کردند که به منظور بهتر نمودن برنامه های آموزش مداوم باید عوامل و مواردی از جمله دقت در انتخاب نوع مباحث، تنظیم مناسب زمان های اختصاص داده شده برای هر مبحث، اولویت در ارائه مطالب درباره بیماری های بومی و فصلی، استفاده از نتایج نیازسنجی ها برای انتخاب مباحث، مطلع کردن قبلی شرکت کنندگان از رئوس مطالب و منابع مورد استفاده، مدنظر فرار گیرد.

مواد و روش ها:

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی است که در سال ۱۳۸۷ در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، انجام شد. کلیه پرسنل شاغل در آزمایشگاه های تشخیص طبی تحت نظارت دانشگاه علوم پزشکی بوشهر که طی ۶ دوره متوالی دعوت شدند، در این طرح شرکت نمودند (۱۶۲ نفر). جهت بررسی تاثیر آموزش مداوم بر پرسنل آزمایشگاه، پرسشنامه ای شامل دو بخش تهیه گردید. بخش اول، خصوصیات فردی (سن، جنس، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی و محل خدمت) و بخش دوم، سوالات مربوط به ارزیابی فرایند آموزش مداوم، که خود شامل ۲۴ سؤال بود. این سوالات خود در ۳ حیطه کلی قرار داشتند (فضای فیزیکی، مطالب ارائه شده و نحوه ارائه آنها). روایی پرسشنامه پس از بررسی مطالعات مشابه و بررسی متخصصان رشته مربوطه مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن نیز در یک مطالعه مقدماتی و براساس فرمول ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0.92$) محاسبه گردید.

پژوهشگر با حضور در محل مطالعه و جلب رضایت افراد، پرسشنامه ها را در اختیار آنان قرار داده تا تکمیل نمایند. داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۱ (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) آنالیز شدند و با آزمون تی تست و مجذور کای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.